

Spis treści

CZĘŚĆ I

GERONTOLOGIA	21
1. Charakterystyka procesu starzenia się	23
1.1. Aspekt biologiczny – <i>Janusz Witowski</i>	23
1.1.1. Starzenie się a choroba	23
1.1.2. Starzenie się a czas życia	24
1.1.3. Starzenie się w aspekcie genetycznym i ewolucyjnym	25
1.1.4. Teorie objaśniające mechanizm starzenia się	26
1.1.5. Progeria	28
1.1.6. Starzenie się komórek	28
1.1.7. Starzenie się a nowotwory	29
1.1.8. Restrykcja kaloryczna	30
1.2. Aspekt psychologiczny – <i>Anna Izabela Brzezińska</i>	32
1.2.1. Podział okresu późnej dorosłości na etapy	32
1.2.2. Czynniki wpływające na poczucie jakości życia w okresie późnej dorosłości	32
1.2.3. Zmiany w sferze poznawczej	34
1.2.4. Zmiany w sferze emocjonalnej	34
1.2.5. Zmiany w sferze społecznej	35
1.2.6. Religijność i sfera duchowa	35
1.2.7. Kryzys tożsamości w późnym okresie dorosłości	36
1.2.8. Nieuniknione doświadczenia utraty	36
1.2.9. Społeczne źródła zagrożeń rozwoju w okresie późnej dorosłości	38
1.2.10. Rola rodziny w podtrzymaniu wysokiej jakości życia osób starszych	39
1.3. Aspekt socjoekonomiczny – <i>Piotr Bledowski</i>	41
1.3.1. Populacja osób starszych w Polsce – cechy charakterystyczne	41
1.3.2. Osoby starsze w rodzinie i społeczeństwie	44
1.3.3. Ekonomiczne konsekwencje demograficznego starzenia się ludności	46
1.3.4. Pozycja ludzi starszych na rynku pracy	47
1.4. Starzenie się ludności jako proces demograficzny – <i>Piotr Szukalski</i>	49
2. Zmiany narządowe towarzyszące procesowi starzenia się – <i>Barbara Bien</i>	58
2.1. Następstwa starzenia się na poziomie narządowym	58
2.1.1. Układ krążenia	59
2.1.2. Układ nerwowy	60
2.1.3. Narządy zmysłów	60
2.1.4. Układ kostno-stawowy	61

2.1.5.	Układ pokarmowy	63
2.1.6.	Układ moczowy	63
2.1.7.	Układ hormonalny	64
2.1.8.	Układ immunologiczny	64
2.1.9.	Układ oddechowy	65
2.2.	Następstwa starzenia się na poziomie organizmu	65
3.	Problemy psychospołeczne osób w starszym wieku – <i>Hanna Kachaniuk</i>	68
3.1.	Osamotnienie i samotność	68
3.2.	Przeżywanie żaloby	69
3.3.	Agresja i przemoc jako następstwo poczucia zagrożenia i bezradności	70
3.4.	Strategie adaptacji do starości	71
3.5.	Wydłużenie aktywności zawodowej	72
3.6.	Alkoholizm	73
4.	Promocja zdrowia wobec osób w wieku podeszłym – <i>Maria Biskupska</i>	75
4.1.	Mity i prawdziwe determinanty dotyczące procesu starzenia się	75
4.2.	Aktywne starzenie się	76
4.2.1.	Działania na rzecz aktywnego starzenia się	77
5.	Zastosowanie modeli pielęgnowania w opiece nad pacjentem w wieku podeszłym – <i>Dorota Talarzka</i>	83
5.1.	Model aktywności życiowych	84
5.2.	Analiza stanu pacjenta z wykorzystaniem modelu aktywności życiowych	87
CZEŚĆ II		
SPECYFIKA CHOROBY W STARSZYCH PACJENTÓW		91
6.	Typowe cechy medycyny geriatrycznej – <i>Katarzyna Wieczorowska-Tobis</i>	93
6.1.	Hipotonia ortostatyczna	95
6.2.	Frailty – zespół kruchości/zespół słabości	97
7.	Analiza sprawności funkcjonalnej pacjenta geriatrycznego. Rola pielęgniarki w zespole geriatrycznym – <i>Ewa Borowiak, Tomasz Kostka</i>	99
8.	Odrębności przebiegu wybranych stanów patologicznych w starości	117
8.1.	Układ nerwowy	117
8.1.1.	Choroba Parkinsona – <i>Tadeusz Andrzej Mendel</i>	117
8.1.2.	Udar mózgu – <i>Tadeusz Andrzej Mendel</i>	122
8.1.3.	Specyfika postępowania pielęgnarskiego w wybranych stanach patologicznych układu nerwowego – <i>Halina Trzeciak</i>	127
8.2.	Układ krążenia	143
8.2.1.	Niewydolność serca – <i>Jolanta Życzkowska</i>	143
8.2.2.	Choroba niedokrwienna serca w wieku podeszłym – <i>Anna Skalska</i>	148
8.2.3.	Nadciśnienie tętnicze w wieku podeszłym – <i>Barbara Gryglewska</i>	156
8.2.4.	Miażdżyca – <i>Barbara Gryglewska</i>	162
8.2.5.	Zaburzenia rytmu serca u chorych w starszym wieku – <i>Dariusz Kozłowski</i>	167
8.2.6.	Specyfika postępowania pielęgnarskiego w wybranych zaburzeniach układu krążenia – <i>Lucyna Plaszewska-Zywko</i>	174
8.3.	Układ oddechowy – <i>Ewa Pisarczyk-Bogacka, Krystyna Misiak, Zbigniew Machaj, Izabela Wróblewska</i>	185

8.3.1.	Zapalenia płuc	185
8.3.2.	Choroby obturacyjne	186
8.3.3.	Specyfika postępowania pielęgniarstwa w wybranych stanach patologicznych układu oddechowego	190
8.4.	Układ pokarmowy – <i>Jan Szewieczek, Ewa Nowakowska-Dulawa</i>	200
8.4.1.	Choroba wrzodowa	200
8.4.2.	Zaparcie	203
8.4.3.	Biegunka	208
8.4.4.	Specyfika postępowania pielęgniarstwa w wybranych chorobach układu pokarmowego – <i>Elżbieta Kopczyńska</i>	214
8.5.	Układ endokrynologiczny	226
8.5.1.	Cukrzyca – <i>Jarosław Derejczyk, Katarzyna Wieczorowska-Tobis</i>	226
8.5.2.	Choroby tarczycy – <i>Katarzyna Wieczorowska-Tobis</i>	233
8.5.3.	Specyfika postępowania pielęgniarstwa w wybranych stanach patologicznych układu endokrynologicznego – <i>Joanna Stanisławska, Elżbieta Drozd-Gajdos</i>	236
8.6.	Układ moczowy	249
8.6.1.	Zakażenia układu moczowego – <i>Michał Cizek, Leszek Paczek</i>	249
8.6.2.	Odwodnienie – <i>Michał Cizek, Leszek Paczek</i>	252
8.6.3.	Specyfika postępowania pielęgniarstwa w wybranych chorobach układu moczowego – <i>Lukasz Czyżewski, Anna Kraszczyńska</i>	254
8.7.	Układ ruchu	264
8.7.1.	Osteoporoza – <i>Krzysztof Galus</i>	264
8.7.2.	Choroba zwyrodnieniowa stawów – <i>Włodzimierz Samborski</i>	271
8.7.3.	Reumatoidalne zapalenie stawów – <i>Włodzimierz Samborski</i>	276
8.7.4.	Specyfika postępowania pielęgniarstwa w wybranych patologich układu ruchu – <i>Grażyna Baczyk</i>	281
8.7.5.	Opieka nad pacjentem po endoprotezoplastyce stawów – <i>Aleksandra Zielińska</i>	289
9.	Wybrane wielkie zespoły geriatryczne	297
9.1.	Nietrzymanie moczu i stolca – <i>Arkadiusz Styszyński, Urszula Kwapisz</i>	297
9.1.1.	Nietrzymanie moczu	297
9.1.2.	Nietrzymanie stolca	304
9.2.	Upadki i zaburzenia lokomocji – <i>Kornelia Kędziora-Kornatowska, Monika Biercewicz</i>	307
9.2.1.	Przyczyny upadków	308
9.2.2.	Konsekwencje upadków	310
9.2.3.	Profilaktyka upadków	311
9.3.	Otepienie – <i>Alicja Klich-Rączka</i>	315
9.3.1.	Choroba Alzheimera	315
9.3.2.	Rozpoznawanie otepień	318
9.3.3.	Leczenie otepień	319
9.3.4.	Pielęgnowanie chorych z otepieniem	321
9.4.	Depresja – <i>Tadeusz Parnowski</i>	326
9.5.	Psychoedukacja, psychoterapia i opieka pielęgniarska jako działania optymalizujące funkcjonowanie społeczne osób starszych z zaburzeniami psychicznymi – <i>Krystyna Górna, Katarzyna Golebiewska</i>	333
9.5.1.	Psychoedukacja	333
9.5.2.	Psychoterapia	334
9.5.3.	Opieka pielęgniarska	335

10. Czynniki wpływające na przebieg działań opiekuńczo-pielegnacyjnych wobec osób w wieku podeszłym	345
10.1. Specyfika czynności pielęgnacyjno-higienicznych wobec osób starszych – <i>Maria Stachowska, Magdalena Strugała</i>	345
10.2. Specyficzne problemy wynikające ze sprawowania opieki w warunkach domowych – <i>Halina Doroszkiewicz</i>	351
10.2.1. Uwarunkowania zapotrzebowania na opiekę nad osobami starszymi	351
10.2.2. Zmiany w rodzinie a możliwości zapewnienia opieki osobom starszym w warunkach domowych	352
10.2.3. Problemy opieki w warunkach domowych na przykładzie osoby starszej z otępieniem	355
10.3. Komunikacja ze starszym pacjentem z uwzględnieniem zaburzeń wzroku i słuchu oraz zaburzeń funkcji poznawczych – <i>Magdalena Strugała</i>	359
10.3.1. Komunikowanie się z osobą starszą o upośledzonym wzroku	359
10.3.2. Komunikowanie się z osobą starszą z zaburzeniami słuchu	361
10.3.3. Komunikowanie się z osobą starszą z zaburzeniami poznawczymi	363
10.3.4. Komunikowanie się z pacjentem z afazją	364
10.4. Pielęgnowanie skóry u osób w podeszłym wieku – <i>Irena Blenke-Krysiak</i>	366
10.4.1. Ochrona przed czynnikami niekorzystnymi dla skóry	370
10.4.2. Wspomaganie osłabionych funkcji skóry	372
10.4.3. Higiena ciała	374
10.4.4. Przywracanie nawilżenia skóry	377
10.5. Odleżyny – <i>Irena Blenke-Krysiak</i>	383
10.5.1. Wprowadzenie	383
10.5.2. Zapobieganie odleżynom	388
10.5.3. Wystąpienie odleżyny – postępowanie	395
10.5.4. Powikłania ran odleżynowych	401
10.6. Owrzodzenia podudzi – <i>Zyta Beata Wojszel</i>	402
10.6.1. Etiologia owrzodzeń podudzi	402
10.6.2. Leczenie owrzodzeń podudzi	403
10.6.3. Profilaktyka owrzodzeń podudzi	407
10.7. Delirium – <i>Andrzej Józwiak</i>	408
10.8. Pacjent dializowany – <i>Beata Hornik, Jan Dulawa</i>	411
10.8.1. Hemodializa	412
10.8.2. Dializa otrzewnowa	414
10.9. Pacjent ze stomią – <i>Elżbieta Kopczyńska, Lech Cierpka</i>	418
10.10. Eliminacja i profilaktyka bólu w starości – <i>Hanna Kachaniuk</i>	422
10.10.1. Diagnostyka bólu	423
10.10.2. Profilaktyka i leczenie bólu	427
11. Wybrane aspekty żywienia osób starszych	433
11.1. Zasady odżywiania w starszym wieku – <i>Marian Grzymisławski</i>	433
11.2. Niedożywienie – <i>Zyta Beata Wojszel</i>	440
11.3. Otyłość – <i>Marian Grzymisławski, Katarzyna Wieczorowska-Tobis</i>	445
12. Opieka nad pacjentem starszym w okresie okołoperacyjnym – <i>Beata Skokowska</i>	451
12.1. Wiek jako czynnik ryzyka leczenia operacyjnego	451
12.2. Przedoperacyjna ocena i postępowanie okołoperacyjne	452
12.3. Nadzór i monitorowanie w okresie pooperacyjnym	454

13. Zasady usprawniania starszych pacjentów – <i>Tomasz Kostka</i>	457
13.1. Kinezyterapia	458
13.2. Inne metody usprawniania	459
13.3. Rehabilitacja w chorobach układu krążenia	460
13.4. Rehabilitacja w chorobach układu ruchu	461
13.5. Zapobieganie hipokinezi	461
13.6. Inne specyficzne problemy usprawniania osób starszych	462
14. Jakość życia osób starszych – <i>Krystyna Górna, Krystyna Jaracz</i>	465
14.1. Specyfika jakości życia osób starszych	466
15. Zasady medycyny paliatywnej w odniesieniu do pacjentów starszych	469
15.1. Wprowadzenie – <i>Katarzyna Wieczorowska-Tobis</i>	469
15.2. Zasady postępowania ze starszym pacjentem w terminalnej fazie choroby – <i>Maria Stachowska</i>	472
16. Podstawowe zasady farmakoterapii geriatrycznej – <i>Agnieszka Neumann-Podczaska, Katarzyna Wieczorowska-Tobis</i>	475
16.1. Rola personelu pielęgniarstwa w ograniczaniu błędów popełnianych przez pacjentów w czasie pobierania leków	477
16.2. Niepodatność pacjenta na zalecenia dotyczące leczenia	479
17. Opieka stomatologiczna nad starszym pacjentem	481
17.1. Wprowadzenie – <i>Ryszard Koczorowski</i>	481
17.2. Rola pielęgniarstwa w sprawowaniu opieki – <i>Magdalena Strugała</i>	487
18. Interpretacja istotnych dla pielęgnacji objawów i wyników badań u chorych w starszym wieku – <i>Jarosław Derejczyk</i>	491
CZĘŚĆ III	
ORGANIZACJA OPIEKI NAD STARSZYM PACJENTEM	501
19. Formy opieki nad starszym pacjentem stosowane w Polsce	503
19.1. Podstawowa opieka zdrowotna – <i>Maria Stachowska, Marlena Szezwyczak</i>	503
19.1.1. Pielęgniarska opieka długoterminowa	505
19.2. Wybrane formy opieki instytucjonalnej nad starszym pacjentem – <i>Hanna Kachaniuk</i>	508
20. Wybrane europejskie modele opieki geriatrycznej – <i>Dorota Talarska</i>	515
21. Telemedyczna opieka geriatryczna – <i>Aleksandra Suwała</i>	523
21.1. Wstęp	523
21.2. Definicje pojęć	523
21.3. Przykłady zastosowania technologii w opiece zdrowotnej	524
Test sprawdzający zdobytą wiedzę	528
Literatura uzupełniająca	538
Skorowidz	541